

Ковальчук А.І.,
студ. гр. ТКЛ-21,
Вінницький торговельно-економічний інститут
Київського національного торговельно-економічного університету.
Науковий керівник – Овсяк Н.В.,
к.п.н., доцент кафедри бухгалтерського обліку

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ОБЛІКУ ТОРГОВОЇ НАЦІНКИ

В умовах ринкової економіки торгівля є однією з прибуткових галузей. Для рентабельності підприємств роздрібно й оптової торгівлі важливе значення має товарно-матеріальний запас, оцінка якого впливає на вартість проданих товарів. Тому з метою пильного контролю та аналізу за станом товаро - матеріальних цінностей необхідно впровадити якісну систему обліку на підприємстві.

Проблеми обліку торговельної націнки, що виникають на практиці, розглянуті багатьма вченими, такими як Білуха М.Т., Бутинець Ф.Ф., Кіндрацька Л.М., Павлюк І.М. та іншими, але досі недостатньо уваги приділялось питанням відображення в обліку торговельних націнок на підприємствах із торговою діяльністю де поєднується оптова та роздрібна торгівля.

Метою даної публікації є розгляд наявних проблем обліку, нарахування і відображення торговельних націнок і надання пропозицій по їх вирішенню.

У підприємствах роздрібно торгівлі та інших підприємствах торгівлі, що обліковують товари за продажними цінами, дохід створюється за рахунок торгової націнки на реалізовані товари. В кінці місяця за підсумком торговельних операцій в звітному місяці ці підприємства визначають і відображають в обліку суми торгових націнок, що відносяться до реалізованих товарів.

Планом рахунків окремий синтетичний рахунок для обліку торгової націнки на товари не передбачений. Її обліковують на рахунку 28 «Товари», субрахунок 285 «Торгова націнка».

Об'єднання на рахунку 28 «Товари» активних субрахунків для обліку товарів і тари з контрактивним пасивним регулюючим субрахунком 285 «Торгова націнка » з точки зору теорії й практики бухгалтерського обліку явище аномальне.

В торговельних підприємствах, які обліковують товари за продажними цінами, фактичну собівартість реалізованих товарів слід визначати за нормами п.22 П(С) БО 9 «Запаси» як різницю між продажною вартістю реалізованих товарів і сумою торгової націнки, яка за розрахунком до них відноситься. Однак, а ні П(С) БО 9 «Запаси», а ні інструкція про застосування Плану рахунків не уточнюють, як практично це здійснити в синтетичному і аналітичному обліку, застосовуючи для обліку товарів продажні ціни.

В торговельних підприємствах, які здійснюють різні види торговельної діяльності, в робочих планах рахунків доцільно виділити субрахунки до рахунку 28 «Товари» для окремого обліку товарів кожного виду торгівлі. Оскільки на субрахунку 285 «Торгова націнка» подібне зробити фактично неможливо, то для обліку торговельної націнки професор І.Павлюк запропонував ввести синтетичний рахунок 29 «Торгова націнка», на якому буд опубліковуватись торговельна націнка роздрібних, оптових підприємств та підприємств ресторанного господарства. Це сприятиме наглядному відображенню торгових націнок та надбавок в обліку [1, с. 15].

Проблеми обліку торгової націнки, що виникають на практиці, розглянуто О.Шатуном в роботі «Як начислити торгову націнку», а також І.Павлюком у статті «Проблеми бухгалтерського обліку торгової націнки та шляхи їх вирішення », де викладені недоліки нормативної бази торгових націнок.

У відповідності до чинного законодавства України існують обмеження розмірів торговельної націнки на окремі види товарів (хліб, дитяче харчування, лікарняні

вироби, технічні засоби профілактики інвалідності і реабілітації та інше). Регулювання цін на такі товари має забезпечити держава через відповідну нормативно-правову базу. На практиці торговельна націнка встановлюється самостійно, в залежності від рішення керівництва підприємства, враховуючи ринкову ситуацію, ціну конкурентів на аналогічні види товарів. На підприємствах торгівлі де облік товарів ведеться за цінами продажу виникає необхідність розраховувати торгіву націнку в кінці місяця, як і собівартість товарів, та вартість товарів, що вибули (були реалізовані).

В кінці місяця сума торговельна націнка розподіляється між усіма товарами за методом середнього відсотку, при якому середній відсоток торгової націнки (відношення суми ТН на початок і суми ТН на товари, що надійшли на вартість товарів на початок місяця і на товари, що надійшли) помножується на вартість запасів, що вибули.

Важливо відмітити, що на підприємстві з великим асортиментом товарів та різними розмірами торгових націнок, досить складно вести облік за продажними цінами. В даному випадку розподіл сум торгової націнки в кінці місяця може привести до того, що суми торгових націнок не будуть відповідати сумах реальних націнок на товари і, отже, буде не адекватно визначена собівартість товарів.

Слід зазначити, що на практиці на підприємствах оптової торгівлі надбавки і націнки не відображаються взагалі. ТМЦ, при надходженні на оптові підприємства оприбутковуються на рахунку 281 „Товари на складі”. Продажна вартість формується без відображення націнки на рахунках, прибуток, в свою чергу, визначається, як різниця між доходами і собівартістю вибувчих товарів.

У зв'язку із зазначеним, доцільно погодитись з пропозицією професора І.Павлюка вести облік торгової націнки на синтетичному рахунку 29, а також доповнення його субрахунками:

- 291 «Товарні надбавки на товари на оптових складах»,
- 292 «Товарні надбавки на товари в роздрібній торгівлі»,
- 293 «Товарні надбавки в громадському харчуванні»

Таким чином, нарахування торгової націнки буде виконано бухгалтерським проведенням Дт 282 Кт 291, а списання реалізованих товарів Дт 291 Кт 902, або Дт 902 Кт 291 методом червоного сторно. Це дозволить спростити бухгалтерські записи в синтетичному і аналітичному обліку.

Отже, бухгалтерський облік торгової націнки на товари є одним з найбільш складних і недостатньо врегульованих питань організації і ведення обліку. Можливі шляхи вирішення викладених проблем будуть сприяти успішному вирішенню питань удосконалення бухгалтерського обліку.

Література:

1. Павлюк І. Проблеми бухгалтерського обліку торгової націнки і шляхи їх вирішення/І. Павлюк//Бухгалтерський облік і аудит. – 2008. – № 2. – С. 15-25.
2. Шатун О. Як начислити торгіву націнку/ О. Шатун// Все про бухгалтерський облік. – 2003. – № 83. – С. 20-22.